

DİLÇİLİK**SABİT RƏHMANIN PYESLƏRİNİN REMARKALARI
(Ad – ideya, məzmun münasibətləri)****Y.M.SEYİDOV*****Bakı Dövlət Universiteti***

Azərbaycan ədəbiyyatında görkəmli dramaturq, komediya ustası kimi tanınan Sabit Rəhmanın pyeslərinə hansı mövqedən, hansı cəhətdən baxsan, orijinallıq görərsən. Bu sənətkarın dramaturgiyası haqqında az-çox yazılsa da, onları kifayətləndirici hesab etmək olmaz. Tədqiqatçı onun dramaturji yaradıcılığında heç kəsə oxşamayan çox şey görə bilər. Bu deyilənlər ədibin pyeslərinin remarkalarına da aiddir. Biz bu məqalədə onun pyeslərinin adları haqqında və həmin adların pyeslərin ideyaları, məzmunları arasında uyğunluqlar haqqında danışırıq.

Ədibin səkkiz irihəcmli pyesindən beşinin adı leksik vahidlərdən ibarətdir, biri birinci növ təyini söz birləşməsi formasında, biri cümlə kimi qurulmuşdur.

«Toy» sadə isimdir. Əsl Azərbaycan türk sözüdür. «Toy» - əsərin adı kimi, tam məcazi mənə daşıyır. Pyesdə real toy yoxdur. Ancaq əsər komik səciyyəlidir; xüsusən, əsərin mərkəzi surəti Kərəmovun hərəkətləri, danışığı, qəribəliyi ilə diqqəti çəkir: gah gülüş doğurur, gah istehza ilə qarşılaşır. Pyesdə bir epizodik məsxərəli «sevgi» xətti də var. «Toy» sözünü Kərəmov da işlədir, kolxoz sədrliyindən çıxarılmasını ona toy tutulması mənasında deyir: «Elə mənə də toy elədiniz. Yaxşısı budur çalın, özüm də öz toyumda oynayım». Bu sözlər pyesin son replikasıdır.

«Xoşbəxtlər». «Lər» şəkilçisi ilə substantivləşmiş mürəkkəb sifətdir. «Xoş» və «bəxt» sözlərindən əmələ gəlmişdir. Hər iki söz fars mənşəlidir. Azərbaycan dilində həm ayrı-ayrılıqda (xoş, bəxt) müxtəlif leksik vahidlər kimi, həm də mürəkkəb söz daxilində (xoşbəxt) işlənir. Hər üçü işlək sözdür. Hər iki dilində, əsasən eyni mənada işlənir. «Xoş» - yaxşı, «bəxt» - tale mənasında; «xoşbəxt» - bəxti olan, bəxti yaxşı olan mənasında işlənir. Azərbaycan dilində «xoş» - «Xoş gəldin», «Xoş buyurmuşsunuz», «Bizim üçün xoşdur» və s. kimi ifadələrdə də işlənir. Pyes əsl insani hisslər üzərində qurulub, sevgi, məhəbbət, ümumi hörmət əsərin aparıcı qüvvəsini müəyyən edir. Hamı yaxşıdır, heç kəsə kin-küdurət yoxdur. Dörd nəfər – iki oğlan və iki qız bir-birlərini ülvə məhəbbətlə sevir; başqa dörd nəfər – ərlərlə arvadlar küsüüb bir-birindən «ayrılırlar». Ancaq onlar da bir-birlərinə ürəkdən bağlıdırlar. Əsərin sonlarında bütün məsələlər həll olunur. Sevgililər qovuşur, ərlərlə arvadlar barışır, hamı xoşbəxt olur. Ancaq bütün hallar komik vəziy-

yətlərlə, atmacalarla müşayiət olunur. Pyesdə insanların gəncliyinə xas hərəkət ideyası var. Yəni hərəkətlərin hamısı gəncliyə məxsusdur. Burada hamı xoşbəxt, hamı istəyinə çatır. Bir replika belədir: «- Gənclik, gənclik... Xoşbəxtlarsınız, xoşbəxtlər...» Nə qədər dolayı olsa da, əsərin adı ilə məzmunu arasında səsleşmə var.

«Aydınlıq». «Lıq» şəkilçisi ilə sifətdən (aydın) düzəlmiş isimdir. Pyesin sonuna qədər bu sözün mənası ilə səsleşən epizod yoxdur. Əsərin sonuna doğru düynələr açılır, hər şey anlaşılır, özünü göstərən narazılıqlar aradan qalxır. Əsərdə belə bir ideya da var ki, işdə, təşkilatçılıqda ənənə nə qədər gərəklili olsa da, yeniliyi də qəbul etmək, onunla barışmaq lazımdır. Kəndə yenilik ruhu ilə gələn Azər üç kollektiv təsərrüfat üçün su qıtlığını aradan götürmək üçün bu təsərrüfatların qüvvəsi üçün bir göl tikmək ideyasını irəli sürür və ciddi müqavimətə rast gəlsə də, ideyasını həyata keçirməyə nail olur. Ona yenicə işə başlayan gənc raykom katibi də kömək edir. Əvvəldən bu işə razı olmayanlar da başa düşür və fikirlərini dəyişirlər. Göl – su məsələsi hamının razılığı ilə həll olunur. Kolxoz sədri Kamilin və oğlu Azərin replikalarında «aydınlıq» sözü işlənir. Birində elə belə, digərində su ilə bənzətmədə işlənir.

Kamil... İşlərimiz o qədər aydındır ki, şərh etməyə ehtiyac yoxdur.

Azər. Düz deyirsən, ata! Bizim həyatımız su kimi aydındır. Bu aydınlıq içində yaşamaq da, yaratmaq da şirindir...

Pyes Kamilin replikası ilə başa çatır: «İşimiz su ilə başladı, axırı da aydınlıq oldu».

Elə bilir ki, əsərin adı («Aydınlıq») bu deyimlərlə bağlıdır.

«Nişanlı qız». Birinci növ təyini söz birləşməsi formasında iki sözlü ismi birləşmədir. «Nişan» hədəf mənasında fars mənşəli isimdir, Azərbaycan dilində «li» şəkilçisi ilə «nişan» ismindən sifət (nişanlı) düzəlmişdir; birləşmənin ikinci tərəfi sadə isimdir. Nişanlı qızın adı Bənövşədir. Moskvada ali mühəndislik məktəbini qurtarıb rayona gəlir. O, tikinti idarəsinin rəisi Camalın nişanlısıdır. Onlar bir-birlərini ürəkdən sevir. Arada inciklik də olur, küsüb-barışmaq halları da baş verir. Hamının bildiyi əsl sevgi həyatı. Ancaq başqa hadisələr baş verir: Camal rəislikdən çıxarılır, yerinə Bənövşəni qoyurlar. Camal baş mühəndis kimi qalır. Ancaq Bənövşə onu bu vəzifədən də azad etdirir. Bu hadisə məsələləri daha da dolaşdırır. Araya düşən və Mindilli adı ilə çağırılan bir dələduz ara vurur, qısqançlıq əmələ gətirir. Əsərin sonunda hər şey aydınlaşır. İşdə günahkarlar cəzasına çatır, istəklər, arzular yerinə yetir. Pyesin son iki replikası belədir:

Yusif: Qəmər xanımın da adından, öz adımdan da xahiş edirəm, buyurun bizim təzə evimizə. Burada bizə təzə mənzil veriblər. Mirzə, qabağa düşün!

Mirzə Salman: (*Camal və Bənövşəyə*) Siz də gəlin, Bənövşə, yenə də qabağa düş, yol göstər. Nişanlı qızın qədəmləri yüngüldür.

«Əliqulu evlənir». Əsərin adı cümlə formasındadır: mübtəda xəbərdən ibarət sadə müxtəsər cümlə. Mübtədası mürəkkəb xüsusi isimlə (Əliqulu), xəbəri ismindən düzəldilmiş fellə ifadə olunmuşdur. Əliqulu evlənir anlayışı ilə əlaqədar məsələ pyesdə əsas yer tutur, ancaq əsərdə başqa xətlər də var. Əliqulunun qızını Kamal adlı bir oğlan istəyir. Qızın anası razıdır, atası yox. Əliqulunun razılığını almaq üçün yol axtarılır. Bu bir xətdir. O tərəfdən, Əliqulunu işdən çıxarmaq istəyirlər. Əliqulu özünə dayaq axtarır. Əliqulunun Səfər adlı bir adamı ona deyir ki,

Nazlı adlı bir qadın var, əri yoxdur, onun dayısı böyük vəzifədədir; əgər Nazlını alsın, onun işi düzəlsin. Bu, Əliqulu üçün göydəndüşmə bir xəbər olur. Nazlının əri Kamalın əmisioğludur. Kamal üçün Əliqulunun razılığını almaq üçün bu xətdən istifadə olunur. Nazlı Əliqulu ilə görüşməli olur. Nazlı onunla Kamal haqqında, qızın Kamala getməsinə razılıq alınması haqqında danışır, lakin ad çəkilmir. Əliqulu elə bilir ki, Nazlı özü ona gəlmək üçün razılıq istəyir. Əliqulu biləndə ki, Kamal Nazlının qohumudur, qızının Kamala getməsinə razılıq verir. Özü də toy tədarükü görür. Arvadından ayrılır, böyük otağı müvəqqəti olaraq iki yerə ayırır; Nazlını gözləyir. Nazlı isə başında adamları Əliqulunun qızına elçiliyə gəlir. Əliqulu aldandığını görür, çətin vəziyyətə düşür. Əsərin adının Əliqulu ilə əlaqələndirilməsi əsərdəki əsas komik vəziyyətin bu «evlənmə» ilə bağlı olmasıdır.

«Yalan». Substantivləşmiş sifətdir. Bu pyes səhnəyə qoyulmuş, tez də tamaşası qadağan edilmişdir, çünki burada bir-iki şəxsin yalan danışmasından söhbət getmir, yalan cəmiyyətin hərəkətverici qüvvəsi kimi göstərilir. Taksidə dəyişik düşmüş bir portfelin içində «Yalan» adlı bir pyesin mətni olur, sürücü Fərman bunu Aslan adlı bir nəfərə verir:

Aslan: Ver görüm. (*Pyesi alıb baxır*). Eşq-məhəbbət – yalan. Dostluq, sədaqət yalan. Pyesa yazırlar, o da yalan? Adam bilmir, hara qaçıb, yalandan yaxasını qurtarsın (*Cırmaq istəyir*).

Fərman: Cırma, ver mənə. Yalan həmişə lazım olan şeydir (*Pyesi alır*).

Aslan: Əksinə, yalan pis yoldaş kimidir, adamı həmişə pis yola aparır. Əgər eşq axtarırsansa, heç vaxt yanında yalan gəzdirmə.

Fərman: Elə demə. Mənim kimisi aldatmasa, evlənə bilməz.

Pyesdə yalan haqqında çox söz deyilir. Ancaq müəllif ümumi mülahizələrlə kifayətlənmir; nümunə göstərir. Elə Fərmanın özü sürücü olduğu halda, istədiyi qızın yanında özünü elm adamı, ali məktəb müəllimi kimi qələmə verir.

Əsərin saf adamlarından biri tikiş fabrikinin müdiri Umuddur. Onun da fəaliyyətində yalana söykənmək var. Ona zəng edirlər, katibə cavab verir və Umuda deyir ki, «Univermanın müdiri sizinlə danışmaq istəyir». Belə bir dialoq gedir:

Umud: Dedin, buradayam?

Xumar: Əlbəttə, yalan danışmayacağam ki,

Umud: Vay, vay, batdıq, getdik ki. Az, yalansız da katibə olar?

Bu, dövrün reallığı idi. Müdirlər işdə ola-ola, köməkçilər, katibələr zəng çalanlara cürbəcür yalanlarla onların işdə olmadıqlarını və yaxud məşğul olduqlarını deyib, danışmağa imkan vermirdilər. Dövrün başqa bir iş üsuluna toxunulur. Katibə ilə fabrikin plan şöbəsinin müdirinin söhbəti; müdir məkinada katibəyə idarənin hesabatını yazdırır:

Saleh: Rəhbəri olduğum idarə yarımillik planı yerinə yetirə bilməmişdir.

Tərhan xanım: Hamı yazır, bilmişdir, amma siz yazırsınız, bilməmişdir.

Saleh: Mən yuxarıları aldadan, yalan məlumat verən müdirlərdən deyiləm.

Tərhan xanım: Aldatmasanız, o stolun dalında çox otura bilməzsiz...

Adi görünən bu dialoq dövrün idarəçilik üsulunun, bürokratizmin ifşası idi. Aşağıdan yuxarıya doğru yalanlar baş alıb gedirdi. Yalanın üstünü vuran yox idi; iş gördün-görmədin, planı yerinə yetirdin-yetirmədin, hesabat müsbət xarakterli olmalı idi: «plan 100% dolub, insanlar da firavan yaşayır». Yəni yalan ictimai mövqə qazanmışdı. Görün, aşağıdakı dialoq nə deyir:

Saleh: ... Yalan da mikrob kimidir, sağlam bədən, yəni yalan meyli olmayan bədən onunla mübarizə aparır, amma xəstə bədəndə isə mikrob özünə isti yuva tapıb min cürə fəsad törədir.

Umud: Demək istəyirəm ki, biz özümüz o yalana tutuluruq və cəmiyyətə də yayırıq.

Saleh: Bundan da birinci növbədə xalq ziyan çəkir. Mən neçə idarədə müdir olmuşam, təcrübədə görmüşəm. «Bəli» deməyəndə yuxarıdakıların xoşuna gəlmir.

Aslan: Bəli.

Saleh: O «bəli» bilirsiniz nədir? Yalanın toxumu. Torpağa atırsan, əlverişli şərait tapıb cücərir, yarpaqlanır, çiçək açır və nəhayət, meyvə verir. Bu acı meyvəni isə xalq yeməyə məcbur olur.

Yenə Salehin sözləridir. Bu dəfə öz arvadı ilə söhbətində yalan haqqında fikrini deyir:

Saleh: ... Bilirsən, Rəfiqə, bizim bu gözəl – doğruçu dünyamızın içərisində kiçik bir yalan dünyası da yaşayır. Bu yalan dünyasının adamları bizimlə bərabər işləyirlər, yeyirlər, içirlər, gülürlər. Amma hər addımda bizi aldadırlar, qazancı ziyana, yaxşını yamana çevirməyə çalışırlar.

Yalan danışan və yalanı həyat tərzini hesab edənlərin birincisi, Tər-lan xanım deyilən yaşlı qadındır. Adi yalan demir. Yalanları ilə ev dağılır, süni ara düzəldir, min işdən çıxmış qadını təmiz qadın kimi səciyyələndirib kişilərə bəndləyir, başqalarının həyatını zəhərləyir. Öz savadı haqqında, əsli-nəslə haqqında yalanlar uydurur. Haqqında sonra məlumat verəcəyimiz Şəlalə ona deyir: «Sən ki, bütün dünyanı yalanla doldurmusan?». Tər-lan xanımın «Hayıf deyildi o vaxtlar, atam Muxtar bəyin dövləti» sözlərini eşidən Şəlalə deyir: «Sən yenə yalan danışmağa başladın?» Görün bunun cavabında Tər-lan xanım nə deyir?

Tər-lan xanım: Bizim sənətimiz odur. Yalan - dünyada ən güclü silahdır. Əslində bu cür silah olandan sonra niyə tək qalırsan?..

Digər bir yalan mücəssəməsi Şəlalədir. Onun da həyatı yalan üzərində qurulubdur. O, Tər-lan xanımın yuxarıdakı sözlərini təsdiq edərək deyir: «Düz deyirsən, xala... İnsanlar havasız, susuz yaşaya bilmədikləri kimi, yalansız da yaşaya bilmirlər». Şəlalə üç ərə getdiyi halda özünü xamlığa, təcrübəsizliyə qoyur. Görüş təyin etdiyi adama özünü göstərməyinə baxaq:

Şamil: Görüşü burda siz özünüz təyin elədiniz.

Şəlalə: Mən yox, ürəyim... ürəyim əmr elədi. Təcrübəsizəm, harda görüşərlər, bilmirəm. Həyatımda birinci dəfədir, Umuddan başqa bir kişi ilə görüşürəm. Dünən gecə səhərə kimi ağlamışam. Şəlalə - xəyanət?

Şamil: Şəlalə xanım, hələ ki, ortada bir xəyanət olmayıb. Siz ərinizin yanında ayna kimi təmizsiniz.

Şəlalə: Bəs bu görüş? Bu görüş mənəvi xəyanət deməkdir. Mənim kimi qadınları yoldan çıxardan yalnız sevgi ola bilər. Əlini ürəyimə qoy,

gör necə döyünür.

Görün bu Şəlalə xəyanət etdiyi ərinə nə deyir: «Zəng eləmişdim, dedilər ki, qanı qaradır. Taksiyə minib özümü çatdırdım. Mən elə qadınam. Bir adamı ki, sevdim, özümü oda-alova ataram. Pişik yaxına gəlsin. Şəlaləsi onu sığallamaq istəyir (*Umudu qucaqlayır*)».

Bu qadın üçüncü əri olan Umuda görün daha nə deyir?

Şəlalə: Məndə olan sevgi heç kəsdə ola bilməz. Mənim qədər heç bir qadın öz ərini istəməyib. Düzdür, səndən qabaq da ərim olub, ancaq toydan iki ay sonra rəhmətə gedib. Sevgi nədir, bilməmişəm. İndi isə bilirəm.

Hadisələrdən agah olan oxucu bu sözlərin nə qədər yalan və uydurma olduğunu bilər. Ancaq Umudun bundan xəbəri yoxdur. Umud onun dediklərinə inanır və Şəlaləni nəzərdə tutaraq deyir: «Toydan iki ay sonra əri ölüb. Görüb-görəcəyi mənəm, ayrılısam, dəli olacaq».

Təbiətin və cəmiyyətin Allah tərəfindən qoyulmuş daimi qanunlarına görə, cinayətlər, pislilər, yalan və fırıldaqclar zaman-zaman faş olur. Şəlalənin də fəsadları açılır. Bu dialoqa fikir verin. Şamillə onun yuxarıda verdiyimiz dialoqu başqa istiqamətdə davam edir.

Şəlalə: Özün başa düşürsən, nə üçün? Sevməsəm, buralara gələ-rəm?

Şamil: Yalandır.

Şəlalə: Nə yalandır?

Şamil: Nə olacaq? Bütün sözləriniz. Məlum oldu ki, bu cür sözləri siz çox adama demisiniz, indi isə xam torpaq kimi məni şumlamaq istə-yirsiniz.

Şəlalə: Nə sarsaq danışırısan, mən səndən başqa daha kimə söz de-mişəm?

Şamil: Birinci növbədə ərlərinizə, Umuda, Salehə, Aslana.

Bayaqdan oxşatdıqlarının həqiqətən həmin bu insanlar olduğunu gö-rən Şəlalə «Deməli, gözümə görünürmüş, həqiqət imiş?» - deyəndə Saleh dillənir:

Saleh: Bəli, həqiqiyik, canlı insanlarıq. Əlimiz, qanımız, ürəyimiz... amma sən tamam insan deyilsən, yarımçıqsan. Xaricdən bir cürə, daxil-dən ayrı cürə. Sifətdən mələyə oxşayırsan, sinəndə döyünən isə yırtıcı canavar ürəyidir. Fikrin, hissin, gülüşün, danışığın, hamısı yalandır.

Pyes tamaşaçılara müraciətlə deyilən bu sözlərlə bitir: «Ehtiyatlı olun! Yalan aramızda gəzir, yaxın qoymayın».

Sabit Rəhmanın bu pyesini oxuyan və ya tamaşasını gö-rən insanlar, bəlkə də, ona bir neçə ad verə bilərlər. Ancaq bu adlar arasında birinci yeri «Yalan» tutar. «Yalan» onun əsl adıdır.

«Dirilər». Cəlil Məmmədquluzadə «Ölülər» yazmışdır. S.Rəhman da «Dirilər» yazmış və «Mirzə Cəlil, sənə min rəhmət!» sözlərini epigra-f vermişdir. «Ölülər» və «Dirilər». Bir-birinin antonimi olan bu adlar bizə nə deyir. «Ölülər» haqqında çox yazılıb. Mirzə Cəlil tək əsl ölüləri ölülər adlandırmayıb, diri ölüləri belə adlandıırıbdır. Görək S.Rəhman dirilər deyəndə kimləri nəzərdə tutur ki, pyesinə belə ad veribdir? Maraqlıdır, «Ölülər»in bəzi obrazları yeni qiyafətdə, yeni adla, yeni titulla burada da qalırlar və onlar əsər boyu «yeniləşirlər»; Şeyx Nəsrullah Nəsrullah bəy olur, Şeyx Əhməd Əhməd bəy olur. Mirzə Cəlil özü də buradadır. «Ölülər» XIX əsrin dünyasında cərəyan edən hadisələrdən bəhs edirdi, o

zamanlar Şeyx Nəsrullahlar, Şeyx Əhmədlər dünyası idi, onların fırladaları baş tuturdu; «Dirilər» XX əsrin adamlarıdır, XX əsrin əvvəllərinin adamlarıdır. Nəsrullahlar daha din pərdəsinə bürünə bilmirlər, bu dövrün adamları ölümlərin dirilməsinə inanmırlar. Ancaq Şeyx Nəsrullahlar ölməyibdir, milyonçu tacir sifətinə girib adamları soymaq istəyirlər, saxta bank çekləri düzəldirlər. Sonda isə onların özlərini aldadırlar. Bunlar əslində o dünyanın adamlarıdır. Nəsrullahın son sözləri belədir:

Nəsrullah: Bizim dədəmizi Bakıda yandırılar. Cibimizdə kibrit almağa pulumuz yoxdur. Qoy bu pullar (qəlp pullar - Y.S.) səpələnsin yollara, gəlib-gedən götürsün, xərcləyəndə tutulsun. Biz yandıq, qoy onlar da yanıb kül olsunlar. Gedək, başlayaq öz köhnə peşəmizə, bərəkət yenə əmmaməyə.

Pyesdə son söz ziyahlarındır. Artistindir (Ağa), rejissorundur (Hüseyn) və Mirzə Cəlilindir. Həmin sözlər aşağıdakılardır.

Ağa: Həriflər əliboş getdilər.

Hüseyn: Son sözləri də bu oldu: «Bərəkət yenə əmmaməyə». Demək, belələri üçün avamlıq, cahillik, tamahkarlıq, paxıllıq, mövhumat və din pərdəsi ən sınıanmış pərdədir.

Mirzə Cəlil: Bu pərdəni yırtıb dağıtmaq üçün, bu ölümə məhkum adamları yolumuzdan kənar etmək üçün xalq özü vuruşmağa başlamışdır. Biz isə acı gülüşlərimizlə bu vuruşa kömək etməliyik (*Üzünü tamaşa salonuna çevirir*). İndi mən də sizi deyib gəlmişəm, ey mənim tamaşaçı qardaşlarım! Qoymayın ölümlər diriləri soysunlar.

Elə bilir ki, S.Rəhman məşhur «Ölümlər» qarşısında «Dirilər»i, yəni bu adı kəşf edibdir.

«Aşnalar». Fars mənşəli sözdür. Əslində yaxın yoldaş, dost mənalarındadır. Azərbaycan dilində bir qədər mənfi çaları var; o qədər də xoş görünməyən formada bir yerdə dolanan, bir yerdə yeyib-içən və s. çaları var; belə də demək olar ki, mədəni nitq sözü deyil. Pyesdə bir-birini aşna deyə çağıranların da münasibətləri yaxşı mövqedən deyil. Əsərdə aşnalar o adamlardılar ki, xalqın malını dağıdır, axırda cinayətə cəlb olunurlar. Müəllif bu cəhəti qabarıq verir, bu da bu dəstəni «Aşnalar» adı ilə əsərin adına çevirir.

Sabit Rəhmanın pyeslərinin adları göstərir ki, dramaturq ad seçməkdə də yaradıcıdır; hadisələrə uyğun xarakter adlar tapa bilir və bu adlar pyeslərin oxunmasına təsirini göstərir.

QEYDLƏR

1. Sabit Rəhman. Seçilmiş əsərləri. Altı cildə. Dördüncü cild. B., Azərbaycan nəşr, 1977.
2. Sabit Rəhman. Seçilmiş əsərləri. Altı cildə. Beşinci cild. B., «Yazıçı», nəşr., 1978.
3. Azərbaycan sovet ədəbiyyatı tarixi. İki cildə. Birinci cild. B., AEA-nın nəşr., 1967.

РЕМАРКИ ПЬЕС С.РАХМАНА
(Соотношение названий, идея-содержание)

Ю.М.СЕЙДОВ

РЕЗЮМЕ

В статье говорится о взаимосвязи между названиями и содержанием в системе ре-марок пьес. Указывается, что мастерство драматурга проявляется и в выборе имен. В произведениях С.Рахмана прослеживается полное соответствие их названий содержанию. В статье в данном плане рассмотрены названия восьми пьес.

THE STAGE DIRECTIONS OF THE S.RAHMAN
(Correlation to the names – idea, conyents)

Yu.M.SEIDOV

SUMMARY

In this article the author is dealing with the intercommunication between the names and the contents in the system of remarks of the plays. Here is being stated that the skill of the aramatist is always shown in chowing of the names of course. In the works of S.Rahman one my follow full consequence of names with contents. And this way here the reader would notice the names of eight plays.